

"No existeix un humor català"

Andreu Buenafuente (Reus, 1965) ha desaparegut temporalment de les pantalles, però la seva fàbrica, El Terrat de Produccions, SL, continua parint humor i idees en quantitats industrials per a TV3. I els qui no puguin esperar-se, ja ho saben: cada dia, a quarts d'una, i fins a les dues, 'El terrat' de Ràdio Barcelona. Una "tonteria" com una casa.

Aquesta entrevista, que teniu entre mans es realitza a l'únic bar del món on demanes una aigua mineral i te la duen en *tetrabrik*.

—Parlem del Barça?

—Vinga.

—Cal cessar el Cruyff?

—Tema important. Tema que demostra el conservadorisme de la societat catalana. S'han d'analitzar bé les coses, reconèixer que segurament s'ha esgotat el projecte, i canviar. No passa res per tornar a començar. Els catalans vivim molt del passat.

—Quantes nòmines pagues a final de mes?

—En dec pagar... Actualment El Terrat de Produccions, SL deu tenir uns quinze treballadors. Som una empresa mitjana.

—En favor, doncs, de la reforma laboral?

—Totalment, totalment.

—Què és ser empresari?

—Permetre's el luxe de contractar la gent que t'agrada. Per això al Terrat de Produccions creem un clima molt especial. Jo no tinc gent assalariada que s'hi està per la pasta; som un grup que té una mena de projecte de secta ben portada, i així ens van les coses.

—L'any 95 vam tenir ració triple de Buenafuente. Fins i tot vas fer el programa de Cap d'Any. Ara descanses. Tenies por de cremar-te?

—Sí, em fa por de cremar-me, i aquest va ser un dels motius principals de parar pel gener, parar després de Cap d'Any. Ara, això de cremar-se és un concepte molt abstracte. Jo crec que es crema qui fa productes sense estar en disposició de mantenir un nivell alt. Si un producte és bo et pots estar tota la vida en antena i no et cremes. Es crema qui s'estanca, qui es relaxa i qui baixa una mica la guàrdia i per tant surt pertot arreu d'una manera indiscriminada i tot això... Nosaltres hem volgut parar ara perquè el llistó era molt alt, perquè la producció del programa ens portava molta feina i perquè vèiem que, en cas de continuar, podia baixar la qualitat. I ho anem espaiant tot molt; pensa que jo no tornaré a sortir en pantalla fins al setembre. Sóc al darrere de projectes, però no tinc cap mena d'obsessió personal per a sortir en pantalla. Ara fem molt pocs actes públics, preci-

sament per no embotir, per no fer l'efecte que som els humoristes de guàrdia del país.

—Com es nota que algú s'ha cremat: a les audiències o al bar de la cantonada?

—Jo crec que és una suma d'impressions que t'arriben. Si ets prou autocrític i prou receptiu pots arribar a adonar-te'n. Veig molta gent que no se n'adonen, que s'han cremat, perquè s'han instal·lat en una mena de llimbs...

—A qui et refereixes?

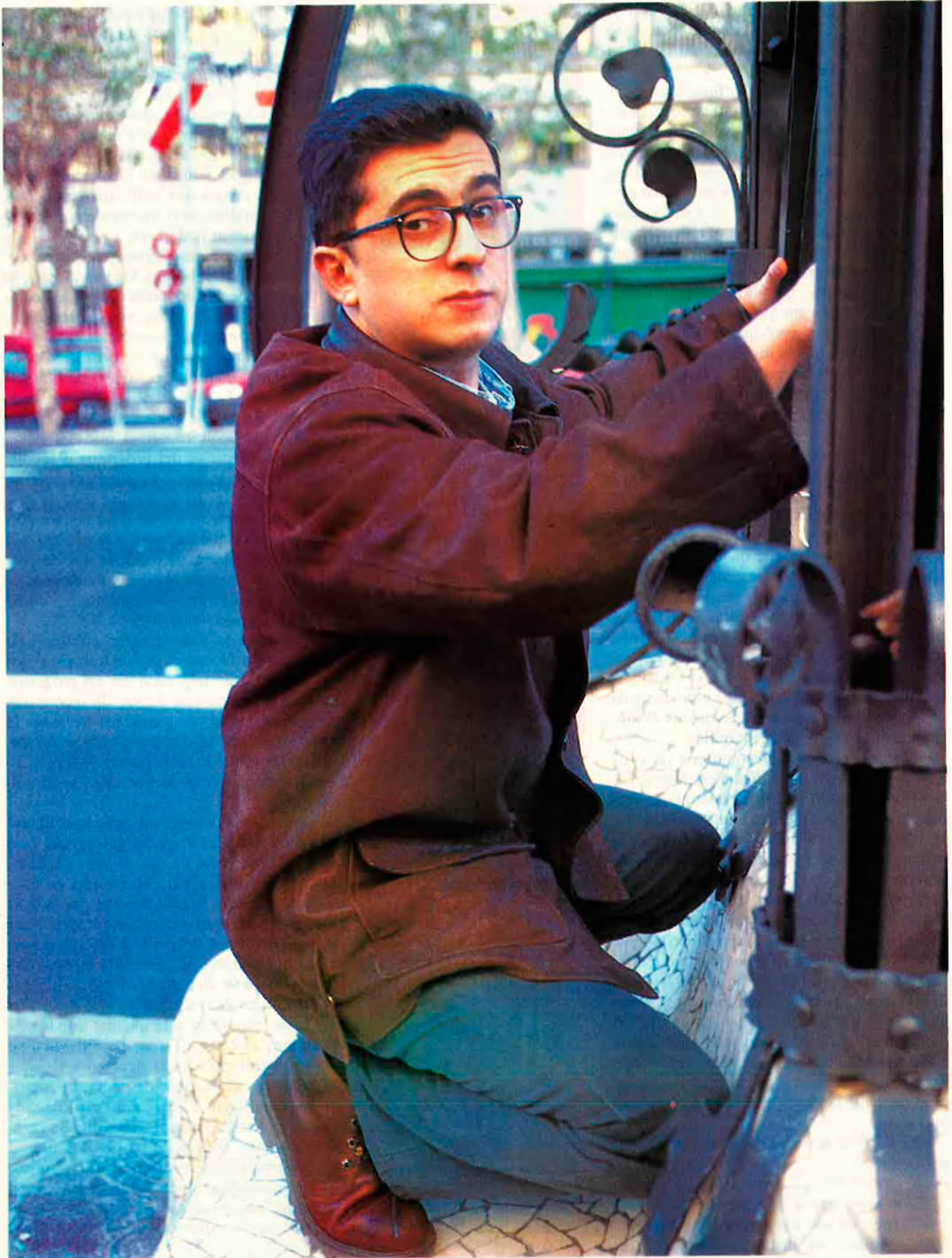
—A gent de la professió, d'aquest món, que no toquen de peus a terra i que per tant han perdut una mica la boia. I això sí que pot passar. Hi influeix molt la cultura televisiva d'un país. Per exemple, els americans són gent que poden veure el mateix home durant vint anys cada nit a la mateixa hora. En canvi, aquí, potser som més mediterranis, ens cansem més de tot, volem sempre noves sensacions, nous recursos, programes nous...

—Suara parlaves dels humoristes de guàrdia. Sembla que TV3 us faci fer torns amb en Mikimoto. Vull dir que marxeu vosaltres i torna ell, i que potser quan plegarà ell tornareu vosaltres...

—Això ha estat fruit de la casualitat, i de les conseqüències de la planificació de TV3. En un futur podem arribar a coincidir. Jo sempre defenso la teoria que un país no ha de tenir el presentador jove, l'artista, el pintor, el cantant d'òpera, sinó que, si volem ser un país modern, hem de tenir molta gent fent moltes coses.

—Fa molt, en la primera època del Persones humanes, reflexionàvem amb en Mikimoto, en aquestes mateixes pàgines, sobre si hi ha o no hi ha un humor genuïnament català. Doncs bé, et voldria demanar això mateix.

—Jo no crec que hi hagi un humor català, purament definit com una etiqueta d'humor català. Jo crec que cada poble té una sensibilitat especial, i té uns referents, i té una cultura molt especial. Aleshores hi ha humors que encaixen bé amb cada poble. En el cas del poble català, em penso que és un poble suficientment obert per a encaixar bastants humors. Jo crec que hi ha humor bo i humor dolent, i dins l'humor bo, humor que entén millor un poble, i que s'hi adapta més bé. Jo sé que el meu estil, traslladat matemàtica-

ment a Andalusia, no funcionaria igual; hi hauria de fer retocs: els fas i funciona. Però no existeix un humor català, com no hi ha una cançó catalana.

—És millor parlar d'humor intel·ligent?

—Sí, això s'hi apropa una mica més, però, a mi, no m'agrada gaire l'expressió, perquè sona una mica pedant. Llavors dius: Jo sóc una persona intel·ligent i connecto amb els intel·ligents. No, no. Jo sempre prefereixo parlar d'humor comercial. A mi, m'agrada, quan explico una cosa, que rigui com més gent millor, i a més hi dono el meu toc personal, que evidentment és una mica més reflexiu, però intel·ligent tampoc, perquè aleshores exclouries una colla de gent que necessàriament no tenen tanta cultura, però que, en canvi, riuen igual. Una cosa que, a mi, m'agrada del nostre humor és que els estudis d'audiència ens diuen que arribem a una franja de població amplíssima.

—Secret?

—Utilitzem tots els recursos que ens agrada i resulta que tothom s'hi identifica, d'una manera o d'una altra; i això és el que volem mantenir sempre. És la principal censura tècnica que ens imposem. Nosaltres sempre fem servir una cosa, i és que quan preparem un gag o el que sigui, sempre ens demanem si agradaria, per exemple, als nostres pares, i si algú diu: No, això, al meu pare, no li agradaria, doncs ens ho fa canviar i retocar. Hi ha molta gent que fan humor per a ells, i el segueixen o no el segueixen. Jo no sóc d'aquesta opinió. Trobo que, quan fas un producte de cara a l'exterior, has de mirar què és l'exterior i arribar a com més gent millor.

—Com es prepara un personatge o un gag? Amb paper i llapis, amb dinàmica de grup?

—Nosaltres som una mica anàrquics. Treballem bastant per intuïció i entrenament diari. Ens hem anat adaptant amb el temps. De primer vam començar a treballar sense guió, després vam seguir una mica de norma i finalment hem acabat amb un equip de guionistes, però el Terrat funciona a base de pàrdes sorgides una mica assembleàriament; com que tots sabem els recursos que tenim, ja pensem una mica en les cares i en les veus de tots. I així és com surten les coses. A vegades la millor broma surt un dia en un taxi de camí cap a la tele, amb tot l'anarquisme i sense premeditació. Com que treballem tant i passem tantes hores junts, al final ja no saps d'on ha sortit la idea; simplement, el guió és fet i ja està.

—Es possible de fer riure, si el que dius no et fa gràcia?

—Sí, podria ser...

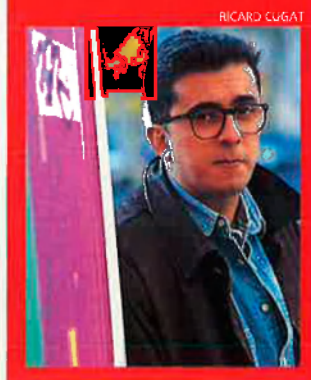
—Dius coses que, a tu, no et fan gràcia?

—Sí, perquè sóc excessivament autoexigent; em marco uns llistons realment supera-

“Respecto en Boadella i m'agraden els Joglars, però jo no em mullaria tant. I no perquè sigui un cagat o un covard, sinó perquè jo el que vull és treballar a TV3, i en Boadella no treballa a TV3.”

“Prometo que, quan trobi una dona divertida, la incorporaré al programa.”

bles per mi mateix. Faig coses que sé que tècnicament funcionen perquè són provades, però que, a mi, no m'emocionen especialment. De tota manera, faig un paper, i hi jugo, i el desenvolupo, i funciona. Hi ha vegades que sí, que realment m'ho passo bé, però quan fas molts programes amb un nivell molt alt, i molt mecànicament, hi ha vegades que la frescor es perd. Nosaltres sempre fem coses i ens ho hem passat molt bé, perquè som molt apassionats i vivim els programes molt intensament, i els parim, i ho passem malament, i nervis... I els programes jo crec que traspuen aquest apassionament que porten els gags. De tota manera, hi ha vegades que és tard, estàs cansat, vas enregistrar a les onze de la nit, estaves nerviós... Hi ha de tot, com en totes les feines.

—Hi ha una abans i un després del Persones humanes, quant a tractament de l'humor en aquest país?

—Sí, sí. Es pot dir que en Mikimoto va fer un primer pas molt important, que algú havia de fer: desmarcar-se del programa d'acudits i presentar situacions i personatges sota un tractament irònic. És un primer pas, de pioner pràcticament, i això no li ho negarà ningú, és un mèrit que ha passat a la història. Ell va crear una inèrcia, un camí, en què després nosaltres hem pogut treballar còmodament.

—I per a tu el Persones humanes també marca un abans i un després?

—De cara a la meua imatge pública i de masses, sí. Jo fa vuit anys que treballo i, des de l'any 91, que faig cada dia un programa d'humor, però no puc deixar de reconèixer que sí, que després de passar pel Persones la meua imatge es va disparar i vaig poder canalitzar tot el que jo tenia pensat de fer.

—Barcelona admet la gent que ve de comarques?

—Doncs, en el nostre cas, crec que Barcelona ha donat una lliçó de tolerància i de capacitat d'absorció de noves idees i tendències. Estic superagraït a Barcelona en abstracte: al públic, a la gent, a tot el que és Barcelona, perquè realment nosaltres vam venir molt modestament del poble a veure què passava, i la ciutat ens ha acceptat i riu amb una tendència que ve de comarques.

—Heu hagut de renunciar a res?

—Home, renunciés a la qualitat de vida de comarques. A Reus, a Tarragona, s'hi viu molt bé i molt tranquil. Estàs desconnectat dels grans centres de decisió i de poder. I per nosaltres ens hem hagut d'adaptar a l'estil de vida d'aquí. És l'única factura. Això dit, Barcelona m'encanta: és una ciutat oberta, amb el motor permanentment dispost a llançar noves idees; una ciutat molt intuïtiva.

—Ja que parlem de centres de poder: un humorista també es troba sotmès a les pressions polítiques?

—Home, en un país hipotètic, que no sé quin és, no. Però sí que estàs sotmès a la indústria i, en aquest cas, la indústria audiovisual catalana més important és propietat del govern de la Generalitat. Per tant, sempre hi ha..., A mi, no m'agrada parlar de censura, a mi no em ve cap senyor a dir-me: Escolti, això, li prohibim que ho digui; però tu ja veus que hi ha coses que no es poden dir.

—Autocensura.

—Sí, sí, però crec que és l'autocensura de les persones amb seny. És a dir, si jo digués les coses que a mi m'agradaria de dir, no duraria ni un dia. Jo i ningú. I fa temps que vaig decidir que no volia ser l'últim mohicà, ni el gran rebel de Catalunya, sino intentar de portar al meu terreny aquests marges en els quals em permetien de treballar. I de totes maneres continuo reivindicant que el sostre de l'autocrítica catalana en clau d'humor s'ha d'apujar. Trobo que modestament hi he col·laborat.

—Vas anar a veure Ubú President?

—No, no hi vaig poder anar.

—Doncs no devia ser perquè ho tinguessis lluny: el Tívoli és a la porta del costat de Ràdio Barcelona.

—Però és com si hi hagués anat, perquè m'ho han explicat tot, n'he seguit totes les crítiques...

—I què en penses?

—Home, a mi em sembla que segueix la línia Boadella, i que a aquestes alçades discutir o teoritzar sobre en Boadella comença a ser innecessari. És un home que no renuncia per res als seus plantejaments i que està situat en un lloc molt concret del teatre català. Porta la ironia i la sàtira a la màxima expressió, i això en alguns moments és molt perillós. El respecte, i m'agraden molt els Joglars, però jo no em mullaria tant. I no perquè sigui un catgut sinó perquè jo el que vull és treballar, jo el que vull és treballar a TV3, i en Boadella no treballa a TV3. I escolta'm, jo no passaré a la història per haver canviat el meu país, jo el que vull és fer el meu humor i intentar a poc a poc que el sostre de l'humor pugui. Ni ser en un extrem amb els pantalons abaixats, ni ser l'últim mohicà.

—L'obra de Boadella ataca les companyies de teatre i els artistes que fan una producció acrítica envers el poder. T'hi sents al·ludit?

—No, s'hi deuen sentir aquells que són uns mediocres i són conscients que són on són gràcies a la seva militància, però aquesta gent no m'interessa gens.

—A tu, què et fa riure?

—A mi, em fan riure, més que noms concrets, accions, situacions, algunes pel·lícules, algunes escenes... Ens agraden algunes pel·lícules de Monthy Pyton, em penso que el Groucho Marx és el mestre, el numero u, però tampoc no m'agrada tot d'ell. D'aquests mites, n'agafes coses. Com a espectador, per passar-ho bé, també m'agraden molt Faemino y Cansado, el Gila... i gent així. I, quan els veus, els canviaries el gag que fan. Estàs viciat d'humor.

—En aquest país es poden dir les coses?

—En el meu cas, estic bastant content, i trobo que diem moltes coses. El que passa és que em sembla que hi ha una autocensura dels mitjans que no es correspon amb el nivell de tolerància de la gent en general. Nosaltres hem treballat a l'empresa privada i hem tingut la més gran llibertat del món. A Ràdio Barcelona hem dit el que ens ha donat la gana. Entesos. Arribem a TV3 i ens trobem amb un seguit de claus, de comportaments i de codis ja establerts que a vegades promouen una autocensura que no té res a veure amb la tolerància de la gent del carrer. La gent del carrer fa broma sobre la política, ironitza sobre les institucions, el llistó del carrer és molt més alt que no pas el de la televisió. Hem d'apujar el sostre molt, moltíssim...

—Quan Persones humanes va tenir l'incident de la infanta Elena tu encara no hi eres. Però quina opinió et mereix el tracte donat a la monarquia?

—Això pot sonar a excusa, però, aquell programa, no el vaig veure, i quan m'hi vaig incorporar ja havia passat un any. De tota manera, sí que et diré que em penso que alguns líders d'opinió van promoure una indignació popular, que tampoc no era tal, contra un programa que no tenia la intenció de destruir la figura de la monarquia, sinó que simplement ironitzava. La cosa es va desbordar fins al punt que el president va sortir demanant disculpes, cosa que a hores d'ara encara no entenc. Demanava disculpes d'un programa que no havia vist. M'agradaria d'haver vist el programa per poder-te dir si era tècnicament correcte o no, que crec que és l'única censura que s'ha de fer.

—Per què hi ha tan poques dones fent humor?

—No ho sé. Molt bona pregunta. Nosaltres ens ho demanem i no ho sabem gaire bé. El que sí que ens hem trobat en la nostra experiència del dia a dia és que no hem conegut dones especialment divertides. En canvi, quan en trobes una, té tota la comicitat concentrada, tota la que no tenen els altres: dones com la Roseanne, la Carol Burnet, que són monstres de l'humor. Prometo que el dia que trobi una dona divertida la incorporaré de seguida al meu equip, perquè alguna vegada ens han dit que som una mica misògins i no és veritat.

Eduard Voltas